

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Oddział II Informacyjny

Nr 8603 / II. B.W.4.

Warszawa, dn. 22 lutego 1921 r.

Do

Adjutantury Generalnej.

cc
618072

W załączeniu przedkłada się raporty wywiadowcze z Gruzji,
Persji, Turkiestanu, Angory i Południa Rosji.

1 załącznik.

Otrzymują:

1. Adjutantura Generalna
2. M.S. Wojsk. Oddział II Szt.
3. M.S.Z. przez of. łączn.
4. Ewidencja/5.

W z. Szefa Biura Wywiadowczego

Bech

Mjr. Szt. Gen.

RECEIVED
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L 618072 data 3/III 1921

G R U Z J A.

Socjalistyczna republika gruzińska, która uformowała się po przewrotach politycznych dokonanych w Rosji, obecnie posiada własny rząd, składający się przeważnie z członków partji socjał-demokratycznej Minimalistów.

Na czele rządu stoi prezes konstytuancy gruzińskiej (Uczreditelnoje Sobranje) Noe Zordana, człowiek popularny w kraju, dość umiarkowany, z którym liczą się wszystkie stronnictwa. Na Zordanie nie posiada nikt wpływu z wyjątkiem jego osobistego sekretarza Cyncadze, który wywiera na premiera wpływ nieograniczony. Zastępcą jego do spraw rządu jest Dżaparydze, osobistość bez znaczenia. Wiceprezesem konstytuancy jest Takarszwili, z przekonania nacjonalista i monarchista. Ministrem spraw wewnętrznych jest Noe Ramiszwili, nieśszewik, potępiający bolszewizm, wielki przyjaciel Cyncadze, sekretarza osobistego prezesa. Minister spraw zagranicznych, Eugenjusz Gegeczkori, przebywający w Paryżu, zastępuje go Sabachtaraszwili, nieśszewik, człowiek dosyć brutalny. Minister wojny Lordkipanidze, człowiek cywilny, charakter mocny, energiczny. Bardzo dużą rolę odgrywa w Gruzji, Waliko Dzugeli, lewicowy socjalista, szef narodowej gwardji, liczącej 20.000 ludzi, składającej się przeważnie z członków partji socjał-demokratycznej. Na gwardji narodowej opiera się rząd. Zastępcą ministra wojny jest generał książę Sandro Gezewanow, szefem sztabu jest Zachariadze, zaś głową sztabu, pułkownik Moschałow. Osobistym sekretarzem szefa sztabu Zachariadze jest Isariłow.

Armja gruzińska liczy 60.000 ludzi i może być zwiększona do 100.000 ludzi - 20.000 narodowej gwardji. Ponadto w Gruzji czynny jest t.zw. "Osobyj Otrjad" (Zandarnierja), która znajduje się pod zwierzchnictwem ministra spraw wewnętrznych Ramiszwilego, a pod komendą wojskowego Kodji. Oddział ten zorganizowany jest dobrze, lecz znajduje się w nim dużo agentów, którzy za pieniądze robią bardzo wiele nadużyć. W konstytuancie gruzińskiej największa partja, na której opiera się rząd są socjalni-demokraci, przywódcą których jest Czykwiszwili; Dużą i wpływową partją są nacjonałści (opozycja), na czele której stoja Gwazawa, osobistość sprzedana i Wezanieli.

osobistość bezdarna; parja jest źle kierowaną i wobec tego nie odgrywa wielkiej roli. Małemi partjami, nieodgrywającymi roli, są partje socjal-federalistów i socjal-rewolucionistów.-

BOLSZEWICY GRUZINSKY.

Budu Mdiwani i Sosiko Mdiwani, Macharadze przedstawiciel Gruzji w Moskwie. Sasza Gegeczkori przedstawiciel we Władykaukazie oraz Ordzikenidze komisarz północnego Kaukazu, obecnie znajduje się w Baku.

Bolszewicy gruzińscy dążą do bezwzględnego zbolszewizowania Gruzji, do sojuszu z Sowiecką Rosją, ale bez wtrącanie się tejże do spraw wewnętrznych Gruzji.

PRZEDSTAWICIELE MOCARSTW GRUZJI.

Anglja. Stokes, przedstawiciel dyplomatyczny, człowiek energiczny.

Francja. Chevalley przedstawiciel dyplomatyczny.

Corbel przedstawiciel wojskowy.

Nettement konsul.

Włochy. Fransoni, żonaty z Gruzinką.

Macrabelli przedstawiciele dyplomatyczni,-

pułkownik Gabba przedstawiciel wojskowy,

poseł nadzwyczajny Markatelli, który przyjmował u siebie

Kitowa, przedstawiciela sowietów, obecnie wyjechał do Włoch.

Ameryka. konsulat Mozer- (żyd)

Rzą Angorski.-przedstawiciel Kiazin Baj.-

Sowiecka Rosja -Aron Szejman (żyd), mieja w składzie 120 osób, w udziałem bolszewika Gruzina, Sergo Kaftaradze, pomocnika Szejmana

i Rodin przedstawiciel Wniesztorga, sowieckiej Rosji.-

Ogromne wpływy w sferach rządowych Gruzji, wywiera zamieszkały w Tyflisie Sokolow, twórca rozkazu do armji Sowieckiej. Nr. 1 w lutym 1917 roku.

Polityka Gruzji zmierzała do sfederowania narodów północnego Kaukazu, Azerbejdżanu i Armenji w jedną całość z Gruzją, lecz prowadzona była chwiejnie i bez systemu. Przy najmniejszym zaś nacisku Sowieckiej Rosji na narody Kaukazu, Gruzini ufali się i jednocześnie oficjalnie ~~sp~~probowali działanie sowietów. Waka polityka zraziła do GRUZJI wszystkie narody Kaukazu i obecnie Gruzja pozostała samotną, otoczona z trzech stron bolszewikami, a w okolicach Batumu przez Turków.

Obecnie bolszewicy dążą do obalenia Gruzji i gromadzą przeciwko niej wojska. W dniu 20 grudnia 1920 roku miał się odbyć przewrót bolszewicki w TYFLISIE, gdzie mieli być wymordowani wszyscy ministrowie, lecz misja francuska wykryła sprysiężenie dnia 18 grudnia i rząd gruziński aresztował wielu spiskowców (żydzi rosyjscy, żydzi tyfliscy, ormianie i gruzini).-

Gruzja ekonomicznie nie przedstawia obecnie żadnej wartości, politycznie jest słabą i chwiejną, militarnie również słabą; żołnierze i oficerowie źle odziani, masa ciemna i zdemoralizowana. Gwardja narodowa urządza częste obławy w Tyflisie, zabierając obywateli cudzych państw do pełnienia "trudowej powinności". Obławy te dają tylko ogromne dochody narodowej gwardji, dla państwa są bez żadnej korzyści, wyglądają wprost na szyskanę.-

Gruzja jakkolwiek nie jest oficjalnie bolszewicka, ale zmierzają ku temu szybko i wkrótce takową zostanie.-

Warszawa, dnia 18/II.1921 roku.

Zazgodność odpisu:

STOSUNKI GRUZJI DO AZERBEJDŻANU.

Gruzja od czasu ukonstytuowania Republiki żywiła zamiary zjednoczyć w jedną całość Azerbejdżan, Armenję oraz górkie narody północnego Kaukazu i odgrywać w tym związku przodującą rolę. W tym celu należało się pozbyć wpływu anglików w Baku oraz Batumie, jak również zniszczyć wojsko generała rosyjskiego Baratowa, formujące się pod opieką angielską w Batumie. W 1918 roku Gruzja pod wpływem Niemców dopuściła do Baku wojska tureckie pod komendą Nuzi paszy (brata Enwera paszy) który po zajęciu miasta wyrzucił 30.000 ormian, urządził powstanie w Karabachu i później zniknął z widowni. W Azerbejdżanie powstała republika, która egzystowała do 27-go kwietnia 1920 roku i rządzona była przez członków partji Mussawat (nacionaliści) w osobach: Fatali-chana Chojskiego, prezesa rządu, w następstwie ministra spraw zagranicznych, USSUBEKOWA ostatniego prezesa rządu oraz SULTANOWA-gubernatora KARABACHU (ormiano-żerca). Pod rządami Chojskiego i Usubekowa nastąpił względny spokój i dobre stosunki Gruzji z Azerbejdżanem. Gruzja formowała w Azerbejdżanie w końcu 1919 roku i w początkach 1920 roku korpusy wojsk przeważnie z Gruzinów, mieszkańców Azerbejdżanu, z celem dania pomocy Dagestanowi w walce z bolszewikami. Przedsięwzięcie to dokonywało się na rachunek rządu gruzińskiego, zostało sformowane kilka pułków piechoty i konnicy ze sztabem w Kassarach. W następstwie sformowania wojska zostały nawiedzane przez epidemię, która zabrała dużo ofiar, straciły zaufanie do projektowanego przedsięwzięcia, wobec czego rząd gruziński zlikwidował armję utworzoną na terytorjum Azerbejdżanu, odwołując wysłanych oficerów z powrotem do Gruzji, Partja "Mussawat" straciła swoje wpływy na naród w kwietniu 1920 r. i zmuszona była oddać władzę w ręce opozycji to jest partji "Ittichad" (Panislamiści) z powodu zaczepnych działań bolszewików, i braku siły do oparcia się takowym. O godz. 10 wieczorem dnia 27 kwietnia 1920 roku prezes rządu Usubeków oddał władzę w ręce Karabekowa (p. Ittichad) i Mamád Gasana Gadzińskiego (socjalista), zaś o godz. 11. w nocy tegoż dnia bolszewicy zajęli Baku i pozbawili władzy partję "Ittichad" ustanowili swoje rządy, aresztując przytem przedstawicieli rządów: polskiego (Filipowicza i Wasowicza), angielskiego i francuskiego. W następstwie przedstawiciele FRANCJI i ANGBJI zostali zwolnieni. W końcu maja 1920 roku Muzułmanie urządzili powsta-

nie przeciwko bolszewikom koncentrując wojska w Gandży około Ebiżawet-
pola, którym dowodziło 7 generałów (muzułmanie). Wojsko składało się
z azerbejdżańskich muzułmanów oraz ormian. Bolszewicy skoncentrowali
wojska i wysłali takowe przeciwko powstańcom w Gandży. Ormianie zdradzi-
li muzułmanów, również zdradził powstańców generał muzułmański Szychliń-
ski, który porozumiał się sprzednio z bolszewikami w Moskwie. Bolszewi-
cy wraz z ormianami zdobyli Gandzę, miasto kompletnie zniszczyli i spa-
lili, zaś 20.000 muzułmanów wyrzucili w pień. Z wziętych do niewoli ge-
nerałów: Sulkiwier, Salimow, Usbow i Tlechas, zostali rozstrzelani,
naszybeków zesłany do obozu koncentracyjnego, Mechmandorow i Szychliń-
ski zostali uwolnieni i znajdują się w Moskwie. Po stłumieniu powsta-
nia bolszewicy aresztowali wszystkich politycznych i finansowych dzia-
łaczy, a mianowicie Assudułajewych i innych. Obecny skład rządu Azerbej-
dżańskiego składa się (Rewkom) prezes rządu - Narimanow; komisarz do
spraw zagranicznych Husseinow (student 22 lat); komisarz poczty Ildrym,
pseudonim, prawdziwe nazwisko Czingis Sułtanow, bolszewik z przekona-
nia Muzułmanin, skazał dużo obywateli na rozstrzelanie; komisarz do
spraw wojskowych Ali Geider KaraiEFF; szef awjacji Afzar; komisarz
Sprawiedliwości Buniat Zade; sekretarz rządu (~~zł~~) Pieczerski; komi-
sarz Czezwyczajki - marynarz Pankratow; pomocnik jego Aidjew (bez
wpływu); sekretarz "Czezwyczajki" żydówka, córka adwokata, Olga Sza-
tunowska, ona również jest sekretarzem prezesa rządu Marymenowa. Naj-
zjadliwszą członkinią "czezwyczajki" jest kursistka "Towarzysz Wiera"
(prawdziwe nazwisko Godorzinskaja, która uciekała się za wszystkich za-
wiesztań jej w swoim czasie przez Anglików. Po przewrocie bolsze-
wickim w Baku byli członkowie rządu "Azerbejdżańskiego Fatali chan
Chojki i Usurbekow zbiegli do Gruzji do Tyflisu, gdzie zostali zamor-
dowani na ulicy przez bolszewików. Chan Chojki został zamordowany
razem z niejakim Chasmedowym, następnie wkrótce został zamordowany
i Usurbekow. W Tyflisie również został dokonany na Werejkin Spadku
za pomocą bomby zamach na generała Baratowa, który organizował pomoc
dla powstańców północnego Kaukazu pod opieką Anglików, a po jego śmier-
ci sformowane oddziały rozpierzchły się.

Bolszewicy posiadający Azerbejdżan wywieźli z takowego
wszystkie zapasy prowinizji, ropy, wełny oraz bawełny, agładzając abso-
lutnie kraj, wprowadzili straszny terror, rozstrzeliwując wszystkie wy-
bitne osobistości. Muzułmanie oraz Ormianie pozostając ze sobą pa

stopie rozpowszechnionej na wschodzie "Krwawej rodowej zemsty", starają się za pomocą "czerezyczajki" załatwić rodowe porachunki, wobec czego została wytępiona masa rodzin muzułmańskich i ormiańskich.

Kierunek działalności komisarzy azerbejdzańskich miejscowych muzułmanów, zależy wyłącznie od nacisku Centralnej władzy moskiewskiej, która działa za pomocą czerezyczajki i żydostwa, osłabiając lub paraliżując całkowicie działalność komisarzy. Obecnie kraj jest okabloniony i sterroryzowany. Aby osłabić wpływy średnio zamożnej klasy bolszewicy urządzą specjalne "Tygodnie odbierania nadmiarów" - "Izjatja izliszek", gdzie rabują ludność bez pardonu. Ludność nazywa te tygodnie "grabniedielą". Bolszewicy urządzili pochód do Persji t.j. do Perskiego Azerbejdżanu, ale zostali pobici i cofnęli się na dawną rosyjską granicę.-

Rząd grudziński w stosunku do Azerbejdżanu stał po stronie Sowieckiej Rosji i nie okazał ani powstańcom na północnym Kaukazie w Dagestanie, ani Azerbejdżanowi żadnej pomocy. Obecnie w Azerbejdżanie skoncentrowana jest 11 armja Sowiecka w skład której wchodzi 28 dywizja. Komendantem jest Rosjanin Nestrowski, pomocnikiem Czech Serko Petrowan. Gruzja może prowadzić w stosunku do Azerbejdżanu tylko akcję obronną, zaś ofensywy dokonać nie jest w stanie, gdyż nie posiada odpowiednich sił zbrojnych.

Warszawa, dnia 18/II. 1921 roku.

Za zgodność odpisu:

Nr. 2 GRUZJA I ARMENJA I ISTNIEJĄCE STOSUNKI.

Nr. 3. ZAGROŻENIE ARMENJI PRZEZ KEMALISTÓW.

W końcu ubiegłego roku rząd Młodoturecki pragnął dać pomoc sterroryzowanemu Azerbejdżanowi w tym celu nawiązał rokowania z Armenją które nie doprowadziły do żadnego rezultatu o przepuszczenie wojsk tureckich do Azerbejdżanu. Ponieważ turcy nie chcą uznać pretensji ormiańskich do Trapezundzkiego i Erzerundzkiego wilejjetów, gdzie obecnie mieszkają ormianie, gdyż zostali wyrządzeni w pień przez Enwer Paszę w czasie wojny turecko-rosyjskiej, to ormianie obawiając się zajęcia Armenji siłą zbrojną, przeszkodzili Turkom uskutecznić pochód do Azerbejdżanu. Turcka armja pod dowództwem Kiazim Karabekir paszy w sile 6-10 tysięcy ludzi idąc od strony Old skierowała się na Kars. Ormianie posiadając 20.000 ludzi pod dowództwem Nazarbekowa cofnęli się do Aleksandropola oddając Kars bez boju. W władzy w Armenji stała partja Dasznakciutan (nacjonalści) ,prezesem rządu był Ogandzianian, ministrem wojny wybitny działacz Ruben pasza Terminosianc. W czasie rokowań z Turkami w Aleksandropolu przez znanego działacza Chatisowa (r soffila) nastąpił przewrót w Armenji i władzę opiewali bolszewicy ormiańscy: prezesem rządu pozostał Ter Gabryjelan były członek Misji sowieckiej w Armenji, zastępcą Petrosianc bolszewik, ministrem wojny Bechzadian, członek misji w Armenji, brat jego był przedstawicielem w Gruzji. Na pomoc bolszewikom Armenji z Azerbejdżanu ruszyli bolszewicy wojska do Aleksandropola i tym zatrzymali dalszy pochód Kiazim Karabekira Paszy. Zaczęto prowadzić pertraktacje z Turkami, przyczem bolszewicy zażądali wysłania do Moskwy delegata Angorskiego. W misji tej udał się do Moskwy Bekir-Sanibek blizki krewny Mustafy Kemala Paszy, który po przeprowadzeniu rokowań niepomyślnych dla kemalistów powrócił przez Tyflis do Angory. Narazie akcja wojenna została zażegnana. Turcy jednak zatrzymali w swych rękach Kars. Wojsko nacjonalistów ormiańskich pod wodzą partyzanta Dro narazie miały rozpocząć obronę przeciwko bolszewikom, przy zbliżeniu się jednak bolszewików , Dro odmówił swego udziału, motywując odmowę , że z braćmi Rosjanami walczyć nie będzie i armja poddała się pod władzę bolszewicką.

Obecnym przedstawicielem sowieckiej Rosji w Armenji jest Legran, który w składzie 300 członków Misji przybył do Aleksandropola.

W czasie podróży przez Gruzję podleg Legrana był zatrzymany z powodu

ogromnego składu mieji, lecz po kilkugodzinnych pert akcjach pociąg puszczone w dalszą drogę

Akcja turecka dotarcia do Azerbejdżanu nieudła się.

Rząd sowiecki ubiegł Turcję i zdążył zbolszewizować Armenję, osłaniając w ten sposób dostęp do muzułmańskiego Azerbejdżanu. Gruzja nie umiała skorzystać z położenia Armenji, uznając istniejący stan rzeczy i tym samym pozostała kompletnie odosobnioną na Kaukazie i obecnie czeka na los Azerbejdżanu i Armenji., gdyż sama nie jest w stanie stawić oporu bolszewikom.

Armenja jest obecnie krajem wyczerpanym przez ciągłe wojny, małą ludnością, ekonomicznie zrujnowaną. Koloniści greccy z Armenji emigrowali do Gruzji i obecnie okręty greckie, (przeważnie) przewożą uchodźców greckich do Metropolji.

Warszawa, dnia 18/II, 1921 roku.

Za zgodność odpisu

Rząd turecki upokorzony traktatem Serwskim, zepchnięty w rządzie państw do roli małego państewka bez znaczenia, nie mógł znieść tego położenia i szukał wyjścia z takowego, aby uzyskać zmianę traktatu, który na korzyść Grecji odwracał od państwa Otomańskiego Trację z Adrijanopolem oraz Smyrnę. Sułtan zamknięty w okupowanym przez Ententę Konstantynopolu nie mógł oparować skutecznie i pozornie akceptował traktat, Turcja jednak miała zamiar umierać politycznie i nacjonalści tureccy pod wodzą Mustafy KEMALA Paszy, ogłosili powstanie w Anadolji, przeciwko Grekom, stwarzając pozornie nowy rząd, niezależny od sułtana i nieuznający jego za pana Turcji. Wojska greckie obsadziły linję w Izmirze, odcinając od morza Czarnego do morza Wądnora w Anadolji łączność kemalistów z Konstantynopolem. Wobec oporu Ententy zmiany warunków traktatu, który turcy uważają za niesprawiedliwy, gdyż przymierze z Niemcami w wojnie europejskiej było tylko samoobroną przeciwko Rosji, który przy każdym przy każdym zachowaniu się Turcji miała otrzymać Konstantynopol, rząd Angorski musiał szukać przymierzeńców przeciwko Entencie.-

Naturalnym przymierzeńcem okazała się Sowiecka Rosja i rząd Angorski wykorzystał położenie, aby się uzbroić i sformować w Anadolji armję, która w własnym kraju mogła dać opór na lądzie jedynym siłom Ententy w postaci greckiej armji lądowej. Aby wzmocnić się na siłach Młodoturcy pragnęli w kontakt ewentualnie wziąć pod opiekę kaukaskie narody Kaukazu i zmobilizować górali przeciwko Grecji. Rząd sowiecki również chętnie wstąpił w przymierze z rządem Angorskim, mając zamiar wykorzystać fanatyzm religijny turecki w projektowanym pochodzie na Indje, aby takowym zmusić Angję a z nią i całą Ententę do oficjalnego uznania rządu sowieckiego. Sowiecka Rosja dostarczyła Młodoturkom broni i amunicji, nie mogła jednak zgodzić się na wielkie wzmocnienie sojusznika na Kaukazie, aby bym samym nie pozbawić siebie hegemonji w sprawach wschodu i posiadać więcej uległego sprzymierzeńca swoim zamiarom. Na tym samym punkcie rywalizujący ze sobą sprzymierzeńcy starali się opanować narody kaukaskie i Sowiecka Rosja ubiegła w tym wyścigu Młodoturków, opanowując północny Kaukaz, Azerbejdżan, Armenję a obecnie pracują nad obaleniem Gruzji. Obecny stan rzeczy, jaki wy-

szła się pomiędzy sprzymierzeńcami upoważnia do skrytalizowania p

planów obu rządów, który będzie wprowadzony w życie z wiosną bieżącego roku. Bolszewicy nie bacząc na pokojowe pertraktacje z Polską, przygotowują wojska, aby z wiosną uderzyć na Polskę, złączyć ją i połączyć się z Niemcami dla prowadzenia dalszej akcji już pod komendą Niemiec. W tym celu projektowane jest dwa uderzenia na Polskę: 1/ na linii północnej Litwy, Litwy Kowieńskiej, celem dotarcia do Prus Wschodnich, 2/ na linii Bukowina Kłomyja, celem połączenia się z Czechami. Na linii Dniestru koncentruje się armja Sowiecka dla utrzymania w szachu Rumunii i zajęcia Besarabji, co do której Rumunja otrzymała swego czasu ultimatum. Po zbadaniu nastrogu ludności Besarabji-łkowa ciąży bezspornie do bolszewizmu, zaś nastroj ludności rumuńskiej jest unikać wojny nawet kosztem utraty Besarabji, której ludność Rumunji usposobiona nieprzytylnie. Dla wykonania powyższego projektu potrzebne jest bolszewikom sparaliżować działalność Anglii na korzyść Ententy i aby zagrozić takowej bolszewicy formują w Turkiestanie pod wodzą Enwer-Baszy i jego brata Nusi Paszy wojsko, które łącząc się z Młodoturkami wykonują demonstracyjny ruch kilkoma drogami na Indje pod egidą Wojny Świętej (Gazawat) i rozniesienia powstania przeciwko Anglii w Afganistanie, Persji i w części muzułmańskiej Indji. W tym celu emisariusze bolszewicki, niemieccy i muzułmańscy, pracują już dawno w tych krajach. Ów ruch demonstracyjny na Indje nie będzie głównym celem bolszewików, będzie tylko środkiem do oderwania Anglii od sprzymierzeńców i uzyskania uznania sowietów przez Anglię. Młodoturcy dokładnie znają plany sowietów i wiedzą, że sowiety chcą tylko wyyskać fanatyzm turecki dla swych celów, nie dając Turcji wspaniańszczyzny absolutnie nic, sami zaś Turcy są przeciwko idei pochodu na Indje, gdyż wiedzą, że w każdym wypadku pracują wyłącznie dla sowietów, bez korzyści dla siebie i chcieliby uzyskać przed wiosną do Ententy zmianę warunków traktatu, a wówczas zapewne kompensaty w Azji zerwaliby przymierze i ewentualnie zwróciliby swój oręż przeciwko bolszewikom, gdyż chcieliby do przekonania, że jaką by nie była obecna i przyszła Rosja, zawsze będzie wrogiem Turcji i dążyć będzie w swej zachłanności do panowania nad muzułmanami wschodu. Gdyby jednak do wiosny Turcja nie uzyskała zmiany traktatu, możliwe, że będzie zmuszoną przejść na pasku rządu sowietów. Co się tyczy bolszewizmu w Turcji, to kwestja ta absolutnie jest wykluczona, gdyż muzułmanie praw koranu nie przestąpią, a tym samym bolszewikami nie będą.-

Nr. 5. WPŁYWY ANGIELSKIE NA KAUKAZIE
ANGLICY I BATUM.

Anglija starała się utrwalić swoje wpływy na Kaukazie, utwierdzając się w Batumie i w Baku. Politycy angielscy mając ciągle na widoku wielką Rosję, której wewnętrznego układu i moralnej wartości dokładnie nie rozumieją i ignorowali ludy Kaukazu na korzyść śliskiej Rosji i tym samym wzbudzili przeciwko sobie niechęć, a nawet i nienawiść. Wyzyskując postępowanie Anglii, Gruzja podkopała wpływy angielskie na Kaukazie, osobiście w Baku i Batumie i Anglicy szykanowani na każdym kroku przez ludność zmuszeni byli wycofać się z Batumu dobrowolnie, zaś z Baku, wobec przewrotu bolszewickiego.

Obecnie ^{na Kaukazie} ludność muzułmańska usposobiona jest dość wrogo przeciwko Anglikom, zaś ludność chrześcijańska nie widząc energicznego wystąpienia przeciwko bolszewikom siłą zbrojną, uważa, że Anglicy dążą do ekonomicznego wyzyskania kraju, nie aprobują separatystycznych dążeń narodów Kaukazu i pragną w przyszłości, aby ludy te nadal podpadły pod panowanie Rosji.

Wobec powyższych danych wpływy angielskie na Kaukazie kompletnie znikły, zaś wzrosły wpływy francuskie i włoskie.

Nr. 6. RUCHY POWSTANCZE NA POŁNOCNYM KAUKAZIE.

Bolszewicy, aby utrzymać za sobą połnocny Kaukaz wyrzekli się swej komunistycznej działalności względem kozaków kubaskich i terskich, powrócili im dawne kozackie swobody i nie wtrącają się wcale do ich spraw agrarnych. Tym samym na północnym Kaukazie zapanał względny spokój i przeważająca liczba kozaków jest po stronie Sowie-
tów. Faworyzowanie kozaków wyłoniło niezadowolenie górali dagestańskich, którzy mieli nadzieję przy pomocy ustaw komunistycznych uzyskać pewną część ziem urodzajnych od terskich kozaków.

Widząc, że zamiary ich obracają się w niwecz, górale dagestańscy pod wodzą Szanila, wuka słynnego bohatera Kaukazu Szanila, wytwarzają miejscowe powstania i prowadzą walkę z bolszewikami na terytorjum terskiego kraju, ale ruch ten jest zanadto intensywny i większego znaczenia mieć nie może. Prawda, w Tyflisie obecnie bawią nieoficjalnie przedstawiciele Kubani-Iwanis i Tymoszenko, którzy reprezentują grupę niezadowolonych z rządów bolszewików kubańców, lecz o szerszej akcji przeciwko bolszewikom, a razie nowy być nie może i przedsięwzięcie to nie jest popierane przez Ententę, która straciła zaufanie do przedsięwzięć wojennych przez Rosjan.-

Nr. 7. JENCY POLSCY NA KAUKAZIE.

O jeńcach polskich na Kaukazie dochodzą różne bełanotne wieści, według zaś ścisłych badań w tym kierunku nie można ustalić żadnego większego zgrupowania jeńców polskich na Kaukazie i prawdopodobnie mogą być tylko bardzo małe grupy, większych zaś niema, gdyż Rosjanie dobrze rozumieją, że Polacy mogliby łatwo zbiec w góry Dagestanu.-

Nr. 8. PRZEDSTAWICIEL KUBANSKIEGO RZĄDU W TYFLISIE.

Oficjalnego przedstawiciela kubańskiego rządu w Tyflisie nie ma, a tylko jest przedstawicielstwo Sowieckiego Rządu. W Tyflisie na czele Sowieckiej Misji stoi Aron Szejman, typ czysto bolszewicki, lat średnich, zastępcą jego jest gruzin, Sergo Kaftaradze. Na czele zaś handlowego oddziału bolszewickiego "Waleszterg" stoi Rodin (dyż). Poprzednikiem Szejmana był Kirow, lat 45, (blondyn z brodą), sekretarzem jego był hr. Benkendorff, syn byłego posła rosyjskiego w Londynie.

Kirow i Benkendorff zostali odwołani do Rygi i więcej nie poróżili.-

W Batumie przedstawicielem Sowieców jako konsul jest rosyjanin Zwierew, zaś pomocnikiem jego książę Dadiani, gruzin, bolszewik z przekonania.-

Na czele "Waleszterga" stoi Syd Moses.

9. WPŁYW UPADKU WRANGLA NA STOSUNKI
POŁUDNIOWO-ROSYJSKIE.

a/ W planach rosyjskich sfer nacjonalistycznych- prawych.

Upadek Wrangla wywołał przygnębiające wrażenie na sfery prawicowo-nacjonalistyczne. Sfery te błędnie pojmowały sytuację w Rosji po przewrotach, nie rozumieją obecnie psychologii chłopów rosyjskiego, nieświadczą im nie ich nie nauczyło i dopiero teraz doszły do przekonania, że w Rosji patryjotyzmu nie ma wcale i że wszelkie imprezy w rodzaju Denikina, Wrangla i t.p. nie mają żadnej racji powodzenia, gdyż zwarta masa 95% ludności ludu rosyjskiego jest przeciwko nim. Aby jednak utrzymać się na powierzchni życia i mieć możliwość wykonać w dalszym ciągu przedsięwzięcie od ENTENTY na wątpliwe przedsięwzięcia, tworzą, zebrania członków konstytuanta rosyjskiej, "Uczreditelnego Soborja" i układają przyszłe plany, z których zagranicą wprost się śmieje.-

b. W planach rosyjskich nacjonalistycznych-lewych.

Sfery te więcej rozumiały sytuację w jakiej znajdował się Wrangiel, jednakowoż nie miały ani siły, ani możliwości poprawić położenia, wobec olbrzymiego bolszewizmu, rozrastającego się na tyłach armji Wrangla i nieprzejednanego stanowiska prawicowców, którzy nie chcieli zrozumieć groźnej sytuacji Wrangla, z powodu składu jego armji, której większa część składała się z pułków bolszewickich, która w całym swoim składzie wraz z komisarzami w swoim czasie poddały się Wranglowi. Sfery nacjonalistyczno-lewicowe straciły obecnie wszelką wiarę w zwyciężenie bolszewizmu i gotowe są nadal wrócić do Rosji.

c/ W planach rosyjskich sfer nacjonalistyczno-koalicyjnych.

Większość członków tej kategorii Rosjan po upadku Wrangla straciła wszelką nadzieję w zwyciężenie bolszewizmu wojną, podtrzymuje jednak przez Ententę swoją gotowość dalszej walki, li tylko celem utrzymania swej egzystencji na rachunek wojny ze pniądze Ententy.-

Rząd Sowieków opanował obecnie cały Turkiestan. Chan Chywiński i Emir Bucharki musieli uciekać ze swych państw i tułają się na pograniczu Awganistanu. Opanowanie Turkiestanu i pozbawienie władzy Emira Bucharskiego i Chana Chywińskiego odbyło się bez wielkich wstrząsów i państwa te zostały bolszewizowane. Obecnie w krajach tych prowadzą panslawistyczną propagandę Kawa Pasza i jego brat Muzi Pasza. Turkiestan jest odcięty od stosunków z innymi częściami Rosji i tam dokonywa się obecnie formowanie i koncentracja sił muzułmańskich przeznaczonych do akcji przy pochodzie na Indje.

Według otrzymanych dość skąpych wieści, praca bolszewicka w Awganistanie postępuje dość rażąco, i możliwe, że Awganowie ulegną podstępom emisariuszy bolszewickich i przyjąą udział w ruchu na Indje.

Z Turkiestanu da się dokonać ruch na wschodnią Persję, z Turcji na zachodnią Persję i dopiero połączone armje, pociągną za sobą Awganów i Beludżów i przez ich kraje wkroczą do muzułmańskich Indji. Powyższy plan starają się bolszewicy wykonać w sekrecie i wszelkie połączenie z Turkiestanem, ludzian prywatnym jest utrudnione.

Niezależnie na Płaninach koncentrują się siły bolszewickie, które wraz z rozbojaczami pleniowanymi mongolskimi i chińskimi, tą drogą mają zamiar przedostać się do Kaszmiru w Indjach.-

12. STOSUNKI W PERSJI.

Bolszewicy dokonali w 1920 roku pochodu na Persję, w której mieli za sobą poparcie słynnego bohatera narodowego dawniej rozbójca niezłomnego Kuczuka Chana. Zachowanie się jednak zgłodniałych bolszewickich żołnierzy, było takie, że Kuczuk Chan odwrócił się od bolszewików i łącznie z wojskami perskimi zadali klęskę bolszewikom pod Reszten, przepędzając ich z granic Persji. Były czynione usiłowania pozabawienia tronu szacha przez rzesze miejscowe, obecnie jednak wersje o jego detronizacji upadły, zaś w Persji wzrosły się wpływy angielskie, do których zwrócił się z pomocą przed najazdem bolszewików.

Militarne siły perskie są bardzo niewielkie.

Charakterystycznym jest fakt, że persowie, nie bojąc się złych stosunków z Sowietami i nawet na prowadzone działania wojenne utrzymują swoich przedstawicieli w Moskwie, Baku i Władykaukazie i takowi przez rząd Sowietów nie są prześladowani. -

Obecnie Persja posiada przedstawicieli:

W Moskwie. Ali Guli Chan, były poseł w Kōnstantynopolu.

Baku. Maned Chan

Władykaukazie. Kafar Chan.

Tyflisie. Tagi Chan Mezis Dowle

Batumie. Wekil el Molk.

Przedstawiciele w Tyflisie, w Batumie nie są wcale zorientowani w sprawy bolszewickie i słabe wiadomości posiadają o stosunkach w swej własnej ojczyźnie. -

Rionu

Handwritten mark resembling a stylized 'S' or 'H' with a flourish.

Południowy Kaukaz posiada 2 porty Batum i Poti do których uczęszczają okręty zagraniczne. Do portów zachodzą głównie parowce włoskie pasażersko-towarowe "Loyd Trieslino" oraz parowce greckie i mała ilość parowców francuskich. Angielskie parowce mało odwiedzają porty południowego Kaukazu. Południowy Kaukaz przez wymienione porty otrzymuje niektóre towary pierwszej potrzeby z Konstantynopola: manufakturę, cukier, obuwie, galanterję i t.p., ruch ten jest jednak bardzo mały, gdyż Gruzja nie posiada waluty zagranicznej, jak również nie posiada towarów na wywóz.

Socjalistyczny Rząd Gruziński przez 3 lata gospodarki doprowadził kraj do upadku. Rolnictwo daje małe rezultaty, wobec lenistwa i niskiej kultury Gruzińskiego włoścjanina, oprócz kukurydzy hodowanej w większej ilości i stanowiącej główne pożywienie mas, inne zboża są mało rozposzechniane i nie pokrywają rzeczywistych potrzeb kraju. Odebranie gruntów klasie szlacheckiej i rozdanie takowych włościanstwu bezpłatnie nie posunęło wydajności ziemi, lecz nawet obniżyło wydajność, gdyż do intensywnego gospodarstwa włościanin nie jest przysposobiony, nie posiada nowoczesnych narzędzi i maszyn, a przez słabe odżywianie się wyłącznie serem i plackiem kukurydżowym, i wrodzone lenistwo, praca jego w polu na zwiększonym terenie rolnym nie przynosi dla państwa widocznego pożytku.

Bogate sady owocowe oraz winnice, które dawniej były źródłem dobrobytu Gruzji i znajdowały się w rękach szlachty gruzińskiej, przyszedły do kompletnego upadku. Pozostawienie dawnym właścicielom tylko po 7 dziesięcin ziemi doprowadziło ich do upadku i zniszczenia, a co za tym idzie do obniżenia poziomu rolnictwa i kultury. Obecnie słynne i bogate winnice są powycinane, sady zapuszczone i powycinane i gałęzie te wobec zamknięcia rynku zbytu do Rosji - upadły. Ze zmianą agrarnych stosunków zmniejszyła się z tego powodu również hodowla bydła i owiec tak, że i tego artykułu Gruzja nie posiada na wywóz. Główny artykuł Gruzji poza winem i owocami stanowił tytoń, osobliwie plantowany w dolinie Rionu i w okolicach Suchumu przez specjalistów plantatorów greckich. Rząd Gruziński zmonopolizował zakup tytoniu wyłącznie w swych rękach i zajął się sam sprzedarzą takowego na rynki zagraniczne.

PILSUDSKI INSTITUTE ARCHIVES New York

PILSUDSKI INSTITUTE ARCHIVES New York

Rezultatem tej nieudolnej gospodarki, prowadzonej przez dyletantów, produkcja z 1,000,000 pudów w roku 1920 zmniejszyła się do 200000 pudów, przyczem tytoń zakupiony przez rząd po cenach ustanowionych, doprowadził plantatorów do ruiny. Zebrany tytoń zbioru 1920 roku nie został przez specjalistów rozsortowany i zakonserwowany, wobec czego w takowy wdał się mól tytoniowy, który zniszczył częściowo paczki tytoniu, obeceniając całą partję tytoniu. Rząd Gruziński pragnąc uzyskać walutę, wysłał całą partję tytoniu do Anglii, lecz partja ta wagi około 200,000 pudów z powodu złego sortowania i mola tytoniowego leży w Londynie i wcale nie znajduje nabywców.

System monopolowy Rządu Gruzińskiego zburzył najważniejszą gałąź przemysłu. Plantatorzy tytoniu-Grecy widząc własny upadek i nie mając nadziei poprawy stosunków wobec ciągłych eksperymentów socjalistycznych rządu, porzucili plantacje, sprzedając ziemię za bezcen lub też rzucając gospodarstwa na pastwę łsu, dziesiątkami tysięcy emigrują z Gruzji do Grecji. Obecny rok zapowiada dla Gruzji produkcję tytoniu w ilości która nawet nie zaspokoi potrzeb kraju.

Gruzja po 3 latach doświadczeń socjalnych, nie posiada na wywóz ani tytoniu, ani wina, ani owoców, ani bawełny, ani też wełny. Jedyny produkt któryby Gruzja mogła wywozić jest to mangan, drzewo dębowe i bukowe, lecz niestety, aby temi produktami rozporządzić trzeba roboczych rąk i maszyn, państwo zaś ani jednym ani drugim nie rozporządza. Włoscianin otrzymawszy ziemię, porzucił wszelkie zarobkowania i nie rozszerzył produkcji zboża i inwentarza, ewentualnie poprawił tylko trochę własny byt. Pieniądz gruziński wobec nie przyznania oficjalnego państwa nie posiada wartości i zagranicą nie jest wymieniany. Państwo egzystuje tylko na rachunek maszyn drukarskich, stale wyrabiających bony gruzińskie.

Ormiańska republika jest całkiem wyczerpaną ciągłą wojną, kraj zniszczony i nie posiadający nic absolutnie na wywóz dla kupna zaś potrzebnych artykułów nie posiada pieniędzy.

Azerbejdżańska republika posiadała zapasy wełny, bawełny, ryżu suszonych owoców, i t.p., wszystko co tylko było na terytorjum Azerbejdżanu zostało przez bolszewików wywiezione do Moskwy, kraj zaś obecnie jest zniszczony rekwizycjami, produkcja upadła kompletnie i na wywóz nic nie posiada.

Azerbejdżan dostarczał Gruzji nafty, po którą Gruzini posyłać własne pociągi, po zbolszewizowaniu Armenji, sowieci zrekwirowały Gruzinom przysłane po naftę pociągi i parowozy odmówili sprzedaży nafty.

Cały Kaukaz potrzebuje masę artykułów, ale wzamian nie może nic dać, gdyż produkty żywnościowe, gdziekolwiek takowe się znajdowały, wywiezli i wywożą stale do Moskwy.

◀ Kemalistska Anatolija posiada produkty spożywcze, lecz wysyła takową w małej ilości, wyłącznie na potrzeby Konstantynopola, za pomocą włoskiej agentury i parowcami włoskiego Lloyd, inne parowce zaś do portów Anatolji niezachodzą wcale. Portem głównym z którego odchodzą produkty i bydło do Konstantynopola jest Trapezund.

Warszawa 18.II.1921 r.